

UNIwersytet
Warszawski

Wydział Biologii
Instytut Biologii Rozwoju i Nauk Biomedycznych
Zakład Cytoologii
dr hab. EDYTA BRZÓSKA-WÓJTOWICZ, prof. ucz.

Warszawa, 24.10.2023

**Recenzja rozprawy doktorskiej pani mgr inż. Anety Grymanowskiej pod tytułem:
„Ocena zmienności kształtu jądra neuralnych komórek macierzystych
neurogenezy hipokampalnej dorosłych”**

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska pani mgr inż. Anety Grymanowskiej pod tytułem: „Ocena zmienności kształtu jądra neuralnych komórek macierzystych neurogenezy hipokampalnej dorosłych” została wykonana pod opieką pana dr hab. Roberta Filipkowskiego i pani dr Adrianę Magalskiej, w Instytucie Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. Mirosława Mossakowskiego PAN. Rozprawa Kandydatki jest pracą projektową i **spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim**, określone w artykule 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym.

Problem naukowy rozprawy

Pani mgr inż. Aneta Grymanowska prowadziła badania dotyczące możliwości oceny kształtu i parametrów wielkości jądra komórek uczestniczących w neurogenezie hipokampalnej u dorosłych osobników. Badania Doktorantki prowadzone były z wykorzystaniem modelu myszy transgenicznych z wprowadzonym genem białka zielonej fluorescencji pod promotorem nestyny. Ponadto Autorka opracowaną przez siebie metodę analizy jąder komórkowych wykorzystywała do oszacowania parametrów wielkości jąder w komórkach dwóch typów ludzkich nowotworów mózdzku tj. rdzeniaka zarodkowego i gwiazdziaka włosowatokomórkowego. Kandydatka prawidłowo określiła cel swojej pracy. Dobrym uzupełnieniem byłoby sformułowanie hipotezy badawczej, której zabrakło w przedstawionej do recenzji pracy.

Rozprawa została opatrzona teoretycznym wstępem, który wprowadza w podjętą tematykę badawczą. W mojej ocenie niektóre wątki podjęte we wstępie wymagałyby rozwinięcia. Przykładem może być opis laminopatii, o których wspomina Kandydatka, w którym zabrakło informacji o mechanizmie powstawania tych chorób. Zagadnienie to wskazuje na istotność prowadzonych badań.

Dość ogólny wydaje się również rozdział dotyczący neuralnych komórek macierzystych pozostających w stanie spoczynkowym i aktywowanych. Ciekawym uzupełnieniem byłby informacje o niszy tych komórek, a także mechanizmach ich aktywacji i różnicowania. Jednakże chciałabym podkreślić, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska **wykazuje wiedzę teoretyczną** Kandydatki w swojej dyscyplinie naukowej.

Rozwiązanie problemu naukowego i metodyka badawcza

Autorka rozprawy doktorskiej podjęła trzy wątki badawcze, po pierwsze opracowała metody badawcze służące do oceny parametrów wielkości jąder komórkowych, po drugie wykorzystwała je do scharakteryzowania kształtu jąder komórek uczestniczących w neurogenezie hipokampalnej u dorosłych myszy. W ostatnim etapie podjęła próbę zastosowania opisanej analizy w ludzkim modelu nowotworowym. W celu rozwiązania problemu naukowego Doktorantka zastosowała różne metody takie jak: immunohistochemia, mikroskopia konfokalna, mikroskopia elektronowa oraz szereg analiz zebranych danych z zastosowaniem programu VisNow i ITK-SNAP. Kandydatka **posiada umiejętność samodzielnego planowania, prowadzenia i przedstawiania rezultatów swojej pracy naukowej**. Jednakże w opisie metod brakuje charakterystyki materiału pobranego od pacjentów. Nie ma także informacji o zgodzie komisji bioetycznej na przeprowadzenie takich analiz.

Uzyskane wyniki i ich znaczenie

Moim zdaniem przedstawiona **rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego**. Do najważniejszych osiągnięć Doktorantki wykazanych w pracy należy opracowanie metody oceny parametrów wielkości jądra komórkowego przy użyciu mikroskopii konfokalnej oraz zastosowanie tej metody do kompleksowej oceny komórek neurogenezy hipokampalnej u dorosłych myszy i w modelu nowotworowym u człowieka. Uzyskane wyniki dostarczają ważnych informacji, jednakże pozostawiają kilka pytań. W tym miejscu pozwolę sobie na zadanie najważniejszych pytań dotyczących uzyskanych rezultatów.

1. Doktorantka identyfikowała komórki mysiej neurogenezy hipokampalnej na podstawie obecności w komórkach markerów wymienionych w Tabeli 2. W doświadczeniu I i III neuralne komórki macierzyste, tak zwane komórki typu 1, charakteryzowane są na podstawie posiadania wypustki neuralnej i ekspresji nestyny-GFP. Podczas gdy w doświadczeniu II, w którym analizowano wyłącznie neuralne komórki macierzyste, komórki w stanie spoczynkowym identyfikowano na podstawie obecności GFAP i braku nestyny. Czy zatem neuralne komórki macierzyste w stanie spoczynkowym nie wykazują obecności nestyny i nie były rozpoznawane w doświadczeniu I i III, czy w doświadczeniu II nie jest możliwe ich odróżnienie od komórek w stanie przejściowym I?

2. W opisie wyników Doktorantka wspomina (podrozdział 4.1), że pokazuje wybrane wyniki badań opisujących właściwości komórek uczestniczących w neurogenezie hipokampalnej dorosłych myszy. Na jakiej podstawie wybrano wyniki? Ponadto bardzo interesujące byłoby zobaczenie zdjęć z mikroskopu konfokalnego znakowań immunohistochemicznych skrawków z mózgów myszy, na podstawie których identyfikowano komórki neurogenezy hipokampalnej.
3. Proszę również o wyjaśnienie co Doktorantka rozumie przez termin „gęstość DNA”?
4. Autorka rozprawy wspomina również, iż część z uzyskanych wyników została wyeliminowana. Powstaje zatem pytanie na jakiej podstawie, przy użyciu jakich kryteriów eliminowano wartości odstające w przypadku wyników przedstawionych na Rycinie 7, 8, 11 i 12.
5. W przypadku analiz skrawków od pacjentów Doktorantka dokonała analizy parametrów wielkości jąder komórek w próbkach kontrolnych i nowotworowych. Na jakiej podstawie identyfikowano komórki nowotworowe na skrawkach uzyskanych od pacjentów?
6. W podsumowaniu wyników nie umieszczono informacji o ludzkim modelu nowotworowym. Jakie wnioski uzyskano na podstawie analizy jąder komórkowych w ludzkim modelu nowotworowym?
7. Analiza rezultatów pracy nasuwa także bardziej ogólne pytanie, jak przygotowanie materiału na przykład jego utwalenie lub zamknięcie wpływa na uzyskane wyniki analiz parametrów wielkości jądra komórkowego i ich powtarzalność?
8. Kolejne bardziej ogólne pytanie dotyczy informacji zawartej w rozdziale 1.3.2. Doktorantka wspomina w nim, że nietypowa morfologia jądra komórkowego może być powiązana z pluripotencjalnością komórek. Czy mogę prosić o komentarz do tej informacji?

Forma pracy

Praca jest opatrzona streszczeniem w języku angielskim i polskim, a także wykazem skrótów. Kilku skrótów, które pojawiły się w tekście nie umieszczono w spisie. Tytuł pracy odzwierciedla jej treść. Forma pracy ma układ typowy dla tego rodzaju opracowań. Wszystkie pozostałe części rozprawy to jest: wstęp, cele pracy, materiały i metody, wyniki badań, dyskusja, podsumowanie i wnioski zostały poprawnie przygotowane. Piśmiennictwo zostało prawidłowo dobrane. Uwagi do formy pracy są:

1. W metodach i wynikach brakuje informacji, który z zastosowanych modeli badawczych jest przedmiotem opisu. Utrudnia to analizę tekstu.
2. Kolejność i numeracja rozdziałów jest zaskakująca. Rozdziały z numerami 1-6 znajdują się na końcu pracy po raz drugi.
3. W podrozdziale 1.3.1, Doktorantka wspomina, że neuralne komórki macierzyste w stanie spoczynkowym powstają neuronów ziarnistych. Czy Doktorantka ma na myśli odróżnicowanie komórek?

4. Niektóre ryciny nie mają swoich odnośników w tekście np. Rycina 6.
5. Nie podano informacji jakie przeciwciężło zostało zastosowane podczas znakowania skrawków do mikroskopu elektronowego?
6. Przedstawiona w dyskusji Tabela 3 jest bardzo ogólna, forma zawartych w niej informacji nie ma charakteru języka naukowego.
7. Tytuły podrozdziałów w dyskusji są bardzo ogólnikowe i również nie mają cech języka naukowego.
8. Doktorantka stosuje wiele mało precyzyjnych terminów takich jak: „wyjątkowo odróżniający się”, „mała objętość”, „mała kulistość”, „wyższe/nizsze jądra komórkowe”, „najbardziej kuliste jądra komórkowe”.
9. W dyskusji brakuje fragmentu poświęconemu wynikom uzyskanym z ludzkiego modelu nowotworowego.

Wniosek końcowy

Podsumowując mogę stwierdzić, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydata w swojej dyscyplinie naukowej, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia przez niego pracy badawczej. W mojej opinii przedstawiona do recenzji praca spełnia wszystkie warunki stawiane rozprawom doktorskim określone w artykułe 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym. Wnoszę więc do Rady Naukowej Instytutu Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. Mirosława Mossakowskiego PAN o dopuszczenie pani mgr inż. Anety Grymanowskiej do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, dyscyplinie: nauki medyczne.

dr hab. Edyta Brzóska-Wójtowicz, prof. ucz.